

BRUKS- ANVISNINGEN

NR 35 – SEPTEMBER 2018

Medlemsblad från Åkers Hembygdsförening

www.akershembygd.se

Läs även: **Ordförande har ordet**

♦ Vi minns Harry Lindblad

♦ Ny forskning om Hjulhuset

Mina drömmars filmpalats

Biografen i nya Folkets Hus 1952-2010

Hänt i Åker
Fler bilder finns på www.akershembygd.se

Mörtsjöns dammlucka var ett av turens sista stopp.

FOTO: ROGER GRANATH

Torsdagstramparna drog igång sin verksamhet den 17 maj med tur 5 vars huvudmål var "Kullas grav". Stopp gjordes också vid Ridhuset där Pehr Bengtsson höll låda från lastkajen.

FOTO: ROGER GRANATH

Tur 5 startade som vanligt vid Folkets Hus. Harriet Ardell (närmast i bild) är en flitig deltagare som gör sig redo.

FOTO: ROGER GRANATH

Bruksanvisningens redaktionsråd består av Sten Hellgren, Tomas Larsson och Pelle Johansson. Layout och design görs av Per Hellgren; perhellgren@hotmail.com. Omslagsbild: Kvartersfest i Folkets Hus för barn i Täby, oktober 1981. Foto: Sten Hellgren

Ordförande har ordet

■ Pelle Johansson

Så många bilder, så många minnen, så många upplevelser och allt detta finns dokumenterat i pärmar, diabilder samt smalfilmer av vår nyss avlidne Harry Lindblad, vår eminente fotograf som under decennier dokumenterat både stora och små händelser i Åker.

Föreningen kommer framöver att hedra Harry på bästa sätt då vi har fått förmånen att erhålla allt hans bildmaterial, helt enligt Harrys önskan.

Mycket har hänt sedan förra numret av Bruksanvisningen. Vårt ”nya” museum Stallet är igång med många godbitar att titta på.

Arkivet har haft en utställning om Hjulhuset med mycket ny information om när det byggdes. När detta publiceras är rönningen av Hjulhuset i full gång där det redan finns färdiga idéer för framtiden framtagna av Mälarum tillsammans med hembygdsföreningen hur detta ska komma att se ut. Det blir dock ingen återuppbyggnad.

Under september månad kommer en utställning kallad ”Från Jagbacken till Riagården” att visas på vårt arkiv.

Den stora aktiviteten under hösten blir ändå vår musikfest på Folkets Hus. Musiker och artister med anknytning till Åker kommer att sjunga och spela i både A och B-salen.

En fantastisk samling musiker från tidigt sextioal till dags dato täcker förhoppningsvis in de flesta musikgenrer.

Lördag den 15 september är dagen med stort D. Se vår annonsering. Välkomna!

I övrigt har vi många fler programpunkter så gå gärna in på vår hemsida och kika då och då. I övrigt, som ordförande, är jag glad att notera vidare medlemsökning i dag när det mesta tenderar att gå bakåt, eller i varje fall minskar.

Hösten är en fantastisk årstid.

Väl mött ■

ÖGONBLICK I ÅKER

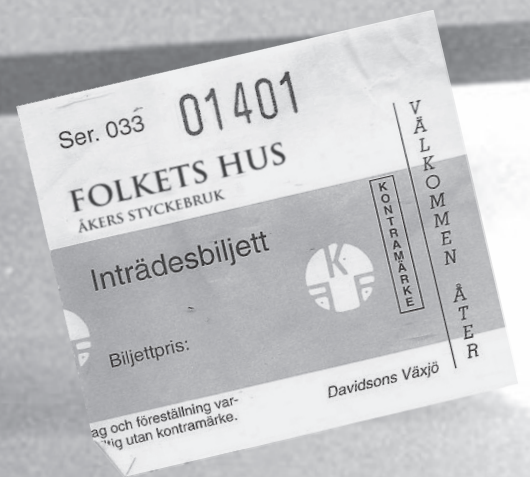
Hockeytriumpf. Glada hockeyspelare i ÅIF som förmodligen gjort mål säsongen 1974/75. Från vänster med ansiktet i profil Kenneth Andersson, nr 22 Ulf Fagerström, nr 4 Tommy Karlsson och nr 23 Mats Hallin.

FOTO: HARRY LINDBLAD

ÅIF:s jubileumsbok

Hösten 2018 utkommer boken om ÅIF:s 100 år som förening. Se bilderna och läs anekdoterna om idrottens historia i Åker.

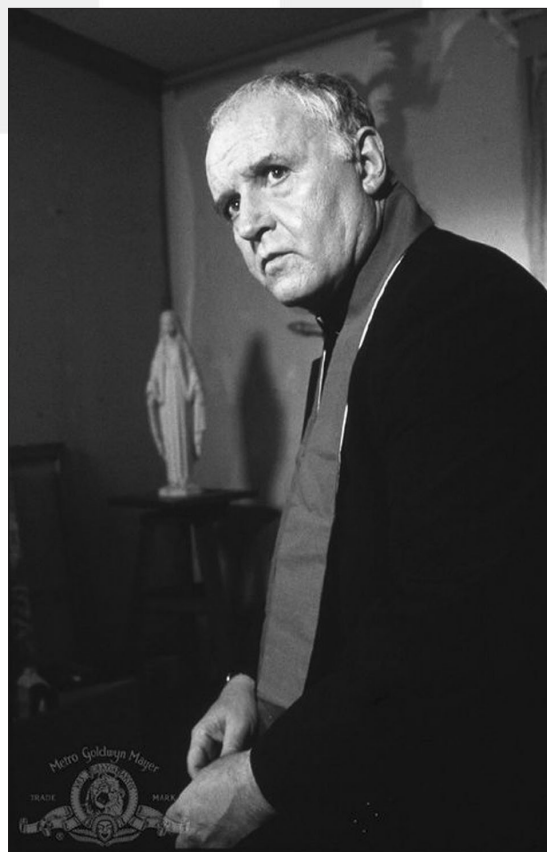

Mina drömmars filmpalats

Biografen i nya Folkets Hus 1952-2010

Popcornmatinéer, en naken Ulla Jacobsson och ständigt vikande publik-siffror. Per Hellgren minns och berättar historien om en av de mest långlivade nöjesinstitutionerna i Åkers Styckebruk, bion i nya Folkets hus – och kampen mot hotet från television och video.

Rod Steiger.

En av mina första bioupplevelser består märkligt nog av en stillbild. Det är skådespelaren Rod Steiger, iförd prästkrage och bekymmersam min, som på ett foto försöker förstå alla jävligheter som händer i den amerikanska skräckfilmen *The Amityville Horror*. På svenska fick filmen – helt i enlighet med patenterad svensk filmöversättartradition – den tillsynes självklara titeln *Huset som Gud glömde*.

Originalen kom i USA år 1979 men i Åkers Styckebruk visades den sannolikt både ett eller två år senare. Jag fick naturligtvis inte se den. Men det jag fick se var filmdistributörens stillbilder som var uppsatta innanför glaset på anslagstavlan då reklam gjordes inför visningen.

Rod Steiger som präst. Fast jag kände inte till Rod Steiger då, för mig var det bara en tjock, vithårig farbror som skulle skydda mänskligheten från elaka insekter, ondska och allt vad det var som vällde fram i det där huset. Jag måste ha varit en sju år gammal då jag hade den upplevelsen. Förmodligen hade jag cyklat till torget och med stigande förtjusning klättrat uppför trappan för att titta på allt det ouppnåeliga innanför det där glaset.

Folkets hus upplevde jag ofta som en ointaglig borg av kultur, inte sällan barnförbjuden sådan, som inte fick upplevas av en liten pilt som jag själv. Barntillåtna filmer som Kalle Anka och Pippi Långstrump dög förvisso. Särskilt om man samtidigt helt legitimt fick tugga i sig

Grunden till Folkets Hus våren 1951 med församlingshemmet i bakgrunden. Här kan man se hur omfattande källarplanet är i byggnaden.

FOTO: HARRY LINDBLAD

innehållet i en tablettask och kanske dra i sig en festis.

Jag minns också känslan av att komma in i biosalongen. Innan hade vi köat en halvdag (säkert en kvart) och när slutligen biljettkontrollanten pustande kom och med stigande irritation öppnade den ena av dubbeldörrarna i foajén ökade trycket som på en rockkonsert och så rusade alla in samtidigt för att hugga platserna längst fram.

Men det var väldigt sällan jag själv hamnade där. I stället bänkade jag mig på tredje eller fjärde raden och fick således ta emot de smått förnedrande blickarna från dem som lyckats armbåga sig fram till en plats på första bänk. Där satt de och visslade genom sina biljetter. Det skulle hånas liksom. Bakåt. Mot oss

andra. Som var långsamma och som inte skulle behöva bryta nacken av oss för att se vad som försiggick uppe på den stora duken senare.

Sådant var mina drömmars filmpalats i Åker i början av 1980-talet. Salon- gen hade då fortfarande sitt sluttande golv och sina fällstolar med vinröda säten i slitet manchestertyg som suttit där sedan salongen invigdes den där lyckliga lördagen den 1 mars 1952, då hela arbetarrörelsen slöt upp som en man (och kvinna) kring spektaklet.

Det var en dag av pompa och ståt, som det brukar stå i tidningskrönikorna. Folkets hus-rörelsens direktör **Karl Kilbom** var huvudtalare och sen höll även

Folkets Hus som det såg ut då det var färdigställt. Bilden är emellertid tagen 1964.

FOTO: HARRY LINDBLAD

Åkers starke man **Elis Jansson** låda från scenen i det som kallas för A-salen, som främst var till för eldiga förstamajtal och tidvis även lika eldiga biofilmer.

Tanken till ett nytt Folkets hus hade kommit det glada krigsslutsåret 1945. Det har ju nämligen funnits ett gammalt Folkets hus innan det vid torget. Folkets hus-föreningen i Åker bildades redan den 3 april 1924 och sommaren 1927 byggdes det första Folkets hus i Åker, vid Forsavägen. Det revs emellertid 1975.

Vid mitten av 40-talet växte rörelsen så det knakade och man ansåg sig mogen för en betydligt större byggnad. Ganska snart tog planerna konkret utformning. Ritningarna gjordes av F.H.R:s arkitektbyrå och kostnaden för bygget beräknades till 400 000 kronor.

En mer detaljerad prislista togs också fram: De 170 biografstolarna skulle kosta 15 000 kronor, övriga stolar och bord 7 000 kronor, ridå och övriga textilier 10 000 kronor, elarmaturer 12 000 kronor, korkmattor 7 000 kronor, porslin med mera 1 000 kronor, neonskylt 4 000 kronor, konststensputs 5 000 kronor, anslutning av el och vatten 10 000 kronor.

Intenvarierna köptes från Sveriges Folkbiografer AB i Stockholm.

Total kostnad för bygget blev slutligen 620 000 kronor varav byggkostnaderna uppgick till 400 000 kronor.

A-salen, där biografen skulle vara, hade ett sluttande golv som rymde 170 stolar med fällbara sitsar klädda i manchertyg. Där, på scenen, stod alltså

Ovan: Lars Axelsson, till vänster, hälsar på maskinisten Holger Sonnerud i maskinrummet där en brinnande kolstav skiner i projektorn. Det är den 25 oktober 1953.

Nedan: Extra fint i A-salen (biosalongen) inför första maj 1955. FOTO: HARRY LINDBLAD

Åkers kommunfullmäktiges ordförande Elis Jansson på självaste invigningsdagen och så sa han:

– Vi hoppas att Åkers Folkets hus skall bli ett verksamt medel för kultur och bildning, för nöjen och rekreation.

Lite senare kom brukspatronen **Rutger von Seth** fram och överräckte en gåva på 50 000 kronor till föreningen. Även han högg micken och höll ett tal inför förtjusta åskådare där han med högtidlig stämning bland annat deklamerade:

– En hel del fritidsproblem bör kunna lösas i detta sammanhang.

Många gick på bio i Åker då den nya salongen öppnade. Året 1953 hade man över 20 000 besökare, något som bara överträffades 1956, ett toppår framför alla andra med 21 354 besökare. Därefter sjönk publiksiffrorna stadigt över åren.

I en tidningsintervju i Folket 1962 sa emellertid **Magnus Lindblad**, som varit vaktmästare i Folkets hus sedan 1957, följande i smått optimistiska ordalag:

– Bioföreställningarna har ju också till följd av konkurrens från TV fått vidkännas minskad publik, men efter de senaste årens vågdal är siffrorna för biobesök på väg uppåt igen. Biomatinéerna på söndagarna har även under de senaste årens biovågdal dragit en stor

och tacksam publik.

Optimismen skulle emellertid bli kortvarig.

När några personer ur Åkers äldre garde, med Elis Jansson i spetsen, i slutet av 1980-talet hade en studiecirkel om Åkers arbetarrörelses historia sammanfattades denna nedgångsperiod för bion i sakliga men ändå lätt besvikna ordalag:

”Innan konkurrensen från TV kom

i slutet av 1950-talet hann man med många aktiviteter. Biografen gick bra. En av filmerna i början som visades var ”Hon dansade en sommar”. Många ville se just den filmen. Flera föreställningar gavs. Man tjusades av den unga, nakna kärlek som filmen speglade med de båda skådespelarna Ulla Jacobsson och Folke Sundkvist i huvudrollerna, en kärlek som slutade i tragik. Minst ett 20-tal teater- och operettföreställningar hann man med

innan folk stannade inomhus och såg TV med Lassie, Djungel-Jim, Lilla kamaren, Robin Hood och 10.000-kronors frågan. TV:s makt över sinnena var stor för 30 år sedan.”

För min egen del hade TV föga inverkan. Värre var det då när videon kom som nästa dråpslag mot biograferna.

Minnesfragmenten sveper fram ur historiens djup från denna tid på 1980-talet. Hur man glad i hågen knal-

lade eller trampade den dryga kilometern från Täby till Folkets hus med sin lilla popcornpåse i näven om söndagarna då matinéerna visades. Hur man hade stått och trånat vid skyltskåpet och stirrat på affischerna och drömt sig in i hur filmerna man inte fick se kunde vara. Våldsamma filmer som bara vuxna som gick på lördagarna fick se.

Minns visningen av Robert Altmans *Karl-Alfred* med en frejdig Robin Williams och en skruvad Shelley Duvall i huvudrollerna. Och *Polisskolan 2* med sin tidstypiska sunkiga grabbhumor. Hur vi skrattade oss fördärvade till den amerikanska gubbsjukan i *Ursäktade var är floden*.

Sen, när biosalongens sluttande golv byggts om för 4,5 miljoner kronor och allt var platt, ovan och stolarna lika löstagbara som publiken var svekfull, då minns jag hur vi var så många som besviket fick gå hem innan visningen av Steven Spielbergs biokioskvältare *E.T.* drog i gång den där kvällen, förmodligen 1983. Folkets hus hade då fått propåer från huvudorganisationen att hålla extra hårt på åldersgränsen, som var 11 år (jag var bara 8-9 år), och vi var många som försökt gardera oss mot detta med föräldrar i högsta hugg i salongen då vaktmästaren **Sigge Johansson**, likt en ångerfull exekutionsdomare, gick rad för rad i sin mörkröda plyschtröja och ödmjukt körde ut den ena efter den andra. Trots att vi redan löst biljett.

Sen minns jag också hur allt upphörde, att man slutade gå på bion mot slutet av 1980-talet då videon kom och alla grabbar istället flockades hemma i vardagsrum och gillestugor bland noppiga heltäckningsmattor för att istället

stirra på VHS-flimriga bilder av Rambo och Mel Brooks och *Karate Kid* och Clint Eastwood och allt annat man var på tok för ung för att se på en riktig biograf.

Därefter upphör mina egna minnen av Folkets hus bio i Åker. Men dokumentation ur arkivet kan berätta en hel del. Inte minst om handfasta saker som renoveringar och biobiljettpriser.

När jag var barn i början av 80-talet kostade exempelvis en biobiljett 10 kronor. Vuxna betalade 20 kronor.

I slutet av 1986 byggdes det bruna taket över entrétrappan.

Den 18-19 maj 1987 hade dessutom Svenska filminstitutet fått en hel dag för filminspelning i Folkets hus då filmen *Nionde kompaniet* av Colin Nutley spelades in. Man ville ha med den trasiga neonskylten på fasaden i filmen så SFI erbjöd sig att betala halva kostnaden för reparationen.

På styrelsemötet den 10 november 1987 redogjorde man för att Folkets hus fått två gratisbiljetter till premiärvisningen av *Nionde kompaniet* som spelats in i de egna lokalerna. Vem som nappade åt sig dessa förtäljer emellertid inte dokumentationen.

I årsberättelsen för 1990 rapporterades att det varit dåligt med biobesök under våren och att nattbion (på lördagar kl. 22.00) hade haft "varierande antal besök". Man fick också biografstöd med 25 000 kronor från Svenska filminstitutet och köpte in en ny spolmaskin för 7 500 kronor. Även en ny ljudanläggning skulle införskaffas för de resterande 18 000 kronorna.

Återkommande problem att få ut-

"Korvville" Vilhelm Karlsson kränger slang i papper till violinisten Eric Öst (som syns på affischen i bakgrunden) i biofoajén framför en plansch av filmen *Tycker ni om Brahms* med Ingrid Bergman i huvudrollen.

FOTO: HARRY LINDBLAD

bildade maskinister och biljettryckare följde under 2000-talet.

En av topparna i biobesök skedde med Kay Pollaks *Såsom i himmelen* som var 2004 års mest sedda film med 75 besökare.

Det året hade man 36 bioföreställningar med totalt 734 besökare. Forna tiders glansdagar med över 20 000 besökare var ett avlägset minne.

Den sista statistiska noteringen som finns i arkivet är för året 2008 då det visades 12 matinéer och 8 biocafévisningar och nytt för det året var dagbio med tre föreställningar.

Då var internet-revolutionen redan i full gång och det var inte bara TV, DVD

och video som hotade bion. Det fanns även Xbox, Nintendo, Youtube och annan högteknologisk bråte som konkurrerade om en allt kräsnare biopublik.

Nu, tio år senare, och två Folket hus-försäljningar senare, med Strängnäs kommun som den senaste ägaren, ligger biografduken nedrasad och förstörd bakom scenen och maskinrummet är igenbommat.

Men biokiosken står kvar med sin bruna panel och sina glasluckor som en hukande museal påminnelse om forna tider. Då brukspatron von Seth var mannen som förutspådde lösningen på Åkersbornas fritidsproblem.

Per Helligren

Ovan: Det barnrika kvarteret Täbys höstfest i oktober 1981 skedde på Folkets hus där det bland annat visades film för denna vildsinta skara. Författaren till denna artikel syns i en föga smickrade pose längst till höger, enbart sju år gammal.

FOTO: STEN HELLGREN

Nedan: Folkets hus vaktmästare Sigvard "Sigge" Johansson (längst till höger) tillsammans med TV-profilen Bengt Öste vid ett föredrag den 9 november 1984.

FOTO: HARRY LINDBLAD

1974 snyggade målarna i Åker till Folkets Hus. På bion visades då Ingmar Bergmans *Viskningar och rop* och *Det spökar, det spökar!* med Nils Poppe.

FOTO: HARRY LINDBLAD

FAKTA

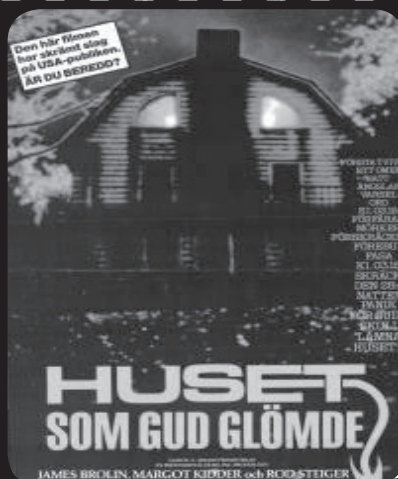
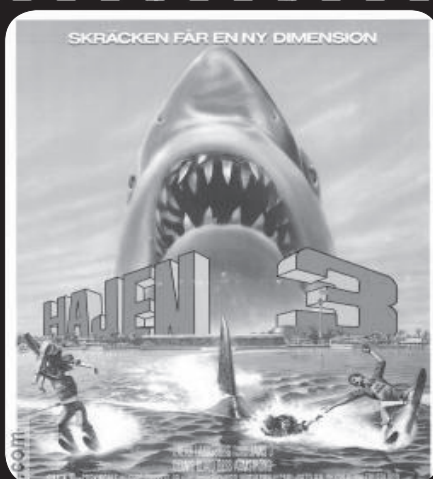
om Åkers bio

Så många gick på bio i Åker

År	Antal föreställningar	Antal besökare
1953	156	20087
1954	149	19755
1955	146	19629
1956	158	21354
1957	149	19269
1958	145	14371
1959	117	10724
1960	107	9344
1983	44	2429
1984	83	3456
1985	74	2821
2004	36	734
2005	16	379
2006	18	337
2008	23	uppgift saknas

Så mycket kostade biobiljetten 1953-1986

År	Vuxen	Barn
1953	1,95 kr	0,75 kr
1954	2 kr	0,75 kr
1961	2,50 kr	1 kr
1962	2,75 kr	1,50 kr
1962	3 kr (sept)	1,50 kr
1964	3,50 kr	1,50 kr
1968	4 kr	2 kr
1969	4,50 kr	2,50 kr
1970	5 kr	3 kr
1978	10 kr	-
1979	12 kr	7 kr
1980	15 kr	8 kr
1983	20 kr	10 kr
1986	25 kr	12 kr

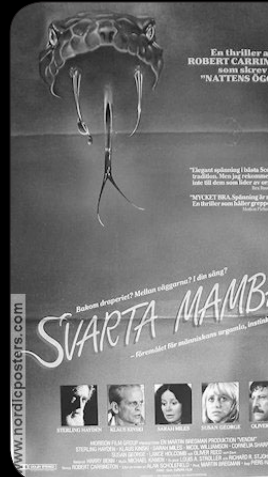
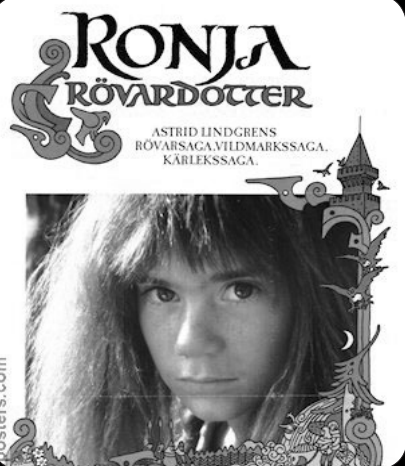
Så bra gick filmerna 1985 (ett urval av bäst och sämst)

Visad	Film	Antal besökare
5/5	Ronja Rövardotter (3 förest)	323
15/9	Ghostbusters (2 förest)	159
31/3	Jönssonligan får guldfeber	139
28/4	Polisskolan	136
8/12	Polisskolan 2 (2 förest)	78
17/4	Hajen 3	12
13/10	Once Upon A Time in America	8
20/11	Cotton Club	6
24/3	Psycho 2	5
9/10	Tjejen som jobbade skift	4
24/2	Staying Alive	3
14/10	Döda män klär inte i rutigt	0

1985

Samtliga fakta är hämtade ur Folkets Hus-föreningens protokoll och besöksiffror ur Åkers Folkets Hus arkiv.

Nedan filmaffischer som syntes i Folkets Hus skyltfönster i början av 1980-talet.

Så minns jag Harry

Pehr Bengtsson om Harry Lindblad 1926-2018

I mitten av juli avled Harry Lindblad, 92 år gammal. De flesta förknippar nog Harry med hans stora intresse för fotografering. Men det var inte fotograferandet i sig som var det viktiga utan värdet i bilderna som tidsdokument. Därför tillbringade Harry otaliga timmar hemma i sin källare för att samla och sortera fotografier och skriva bildtexter. Ett arbete som blev till en kulturhistorisk välgärning för eftervärlden, inte minst för alla som på något sätt har en knytning till Åkersbygden.

Alla har sina egna minnen av Harry, minnen som kanske sträcker sig långt bak i tiden och som är betydligt mer ingående än de jag har. Men efter de arbeten Harry och jag gjorde tillsammans, känner jag att jag vill berätta min historia som ett minne av och ett sista tack till Harry.

Mitt samarbete med Harry Lindblad, i alla fall mer regelbundet samarbete, tog sin början våren 2008 och resulterade i hembygdsföreningens första årskalender innehållande äldre foton från Åker med omnejd. Men långt innan jag själv engagerade mig i föreningen, hade jag hört talas om Harry och hans bildskatt och på vårt museum hade jag sett många av hans bilder. Dessutom var Harry en av de tre som, långt före att hembygdsföreningen bildades 1986, genomförde kulturhistoriska cykelutflykter för intresserade till en mängd platser i vår

omgivning. Förutom Harry var det Bertil Andersson och Lars Axelsson, som var männen bakom det mycket uppskattade ”Torsdagstramparna”.

Åkerskalendern blev mycket väl mottagen och även om varje bild berättar en historia, så innehåller ju vår kalender bara 12-13 bilder och det blir därmed bara några få spridda nedslag i vårt förflutna. Så efter några år med Åkerskalendern föddes idén att vi kanske skulle kunna göra en bok tillsammans med foton ur Harrys fotoarkiv som grund, och det skulle vara många foton. Jag vill minnas att detta var på hösten 2011.

2012 startade arbetet med att välja bilder till boken, scanna in och skriva texter. Vår idé var att med foton ur Harrys bildarkiv försöka ge en bild 1900-talets Åker och den utveckling som skett under den perioden. Även om orken kanske började tryta lite hos Harry så kände jag att han tyckte om vårt arbete med boken. Oftast var vi snabbt överens om vilka bilder som skulle vara med, men ibland hade vi våra diskussioner kring vilken bild som berättade mest. Det hände också att när jag trodde att vi bestämt oss kunde Harry gå fram till hyllan med fotopärmar och där kunde han så bli stående, lyfta ut någon pärm, bläddra och fundera. Så kom han tillbaka till soffan med en ny pärm och sa: ”Har du sett det här fotot?”

Snabbt lärde jag mig att det betydde:

”Jag tycker nog det här fotot är bättre”.

Arbetet med boken var en jobbig men trevlig och för mig lärorik tid och 2014 kunde vi ge ut vår bok som fick titeln ”Ögonblick i Åker – bilder av ett samhälle under 1900-talet”. Jag var mycket nöjd med vad vi åstadkommit och jag vet att Harry kände precis det-samma.

Det blev med åren många timmar i Harry och Lillys källare och mycket kunskaper om Åkers historia har jag att tacka Harry för. Många av de små anekdoter han berättade bad jag honom skriva ned så skulle jag renskriva det, varefter han kunde sätta in det vid lämpligt foto. Det är tur att han följde mitt råd, för så mycket historier som Harry kunde berätta var omöjligt för mig att komma ihåg. Nu finns i alla fall många bevarade i Harrys pärmar.

Det var god ordning och reda i allt vad han tog sig för, inte minst gäller detta hans fotosamling. Harry numrerade alla bilder och negativ och bilderna samlades i pärmar temavis. Frågade jag efter något särskilt så kunde han raskt leta

fram några foton som svarade mot min fråga. Samma ordning och reda gällde för själva motivet. När var fotot taget, av vem, vad visas och vilka är personerna var viktigt att dokumentera. Hos foton han fått, eller reproducerat, fanns inte alltid svaren på dessa frågor, men Harry gav aldrig upp sökandet efter ett svar. Genom åren kom mängder med foton ur hans arkiv att användas i olika böcker, broschyrer med mera och i läns museets skyltprogram ”Historien i Sörmland” är det foton från hans arkiv som vi ser.

Jag upplevde Harry som en allt igenom vänlig och ärlig person, en person som uppskattades av alla. Han ställde alltid upp när han blev tillfrågad att visa bilder och berätta och många är de som genom åren lyssnat till Harrys föredrag.

Tack Harry för de tio lärorika år som du gav mig. Nu skall hembygdsföreningen se till att väl förvalta den kulturhistoriska gärning som du efterlämnar i form av 86 pärmar med foton och texter, flera tusen diabilder och många smalfilmer.

Text & foto: Pehr Bengtsson

Temautställning våren 2018 om Bredsjönäskonsten

”Den som söker han finner”

Under arbetet med dokumentationen av Bredsjönäskonsten (Hjulhuset vid Göksjön) till utställningen gjordes efterforskningar i Bruksarkivets handlingar som kassaböcker, korrespondens, dagsverksböcker m.m. Det byggnadsår som tidigare varit det som gällt i all dokumentation och historik är 1870. Förvånande var att ingen information fanns från 1870 eller åren närmast före och efter. Inte heller fanns byggmästare Ramqvist omnämnd någonstans.

Undertecknad och Evert Lidén gav sig inte utan följde upp andra trådar som fanns att tillgå.

I en släkthistoria, gjord under bör-

jan av 2000-talet, finns en ”brasklapp” beträffande August Anders Ramqvist. Han föddes 1853 och skulle, om året 1870 är riktigt, ha varit 17 år vid bygget. Knappast troligt som ansvarig för den omfattande och kostsamma byggnationen av Bredsjönäskonsten. Mer sannolikt var att Bredsjönäskonsten byggdes senare, vilket kunde bekräftas då ”kapitalboken” från 1879 visade sig innehålla alla uppgifter om bygget.

Här fanns totalkostnaden, drygt 17 000 riksdaler, vilka som arbetat med bygget med uppgift om yrken och betalningar, liksom uppgifter om antalet spik i olika dimensioner som köpts. Här framgår också ur ”kapitalboken” från

Byggmästare August Anders Ramqvist uppförde Hjulhuset vid Göksjön 1879, inte 1870 som man hittills har trott. Till vänster syns Kim Dyrssen Berg, barnbarnsbarn till Ramqvist, och hennes son Jonas Dyrssen på besök i Bruksarkivet när Tomas Larsson och Evert Lidén presenterar de nya rönen från sin forskning.

FOTO: CHRISTER STÅHL

1880 att A.A. Ramqvist varit ansvarig för hela arbetet.

Det kan ses som lite förvånande att historiker av olika slag har anammat att Bredsjönäskonsten uppfördes 1870 och inte 10 år senare som arkivhandlingarna redovisar. Värdet av ett välordnat bruksarkiv är mycket stort.

Slottsbyggmästare A.A. Ramqvist var född 1853 i Fellingsbro och avled 1913 i Mariefred. Familjen bodde vid Fridhäll i Mariefred som Ramqvist också byggt.

Ramqvist var mycket uppskattad och fick många byggnadsuppdrag. Som exempel kan nämnas Jugendhuset Mariefred, Järnvägsstationen Mariefred,

Villa Martin (Gripsnäs) Mariefred, Stur-eskolan (Seminariet) Strängnäs, Gamla Systemet Strängnäs samt ett flertal renoveringsarbeten på Gripsholms slott, Mariefreds kyrka, Åkers kyrka och domkyrkan i Strängnäs.

Temautställningen i maj var uppskattad och besöktes av närmare 50 personer. Den 25 juli fick vi besök av Kim Dyrssen Berg, barnbarnsbarn till A.A. Ramqvist, med sonen Jonas Dyrssen. Ett besök vi uppskattade mycket då vi fick ta del av en mängd information och berättelser som inte finns i något arkiv.

Evert Lidén & Tomas Larsson

Hej Medlem!

Gör som Stig Gunnar.
Gå med i hembygdsföreningen, en förening som står lika mycket för framtid som dåtid.

Hembygdsföreningens ordförande Pelle Johansson träffar en ny medlem som valt att engagera sig lite extra i föreningens arbete.

Namn: Stig Gunnar Andersson

Bor: Lindvreten, Åker

Ålder: 78 år

Har under sin aktiva yrkestid varit anställd på Berga säteri samt Vägverket (nuvarande Trafikverket).

Du är ju relativt ny medlem i hembygdsföreningen sedan ett år tillbaka.

Vad fick dig att gå med i föreningen?

– Jag har varit med på föreningens evenemang under åren och tyckte det vore lämpligt att också vara medlem. Jag tycker dessutom om gamla pryglar och ytterligare en avgörande faktor var den sociala kontakten som är viktig.

Varför har det dröjt så länge innan du bestämde dig för medlemskap?

– Bättre sent än aldrig. Skämt åsido. Jag har varit väldigt involverad i en samhällighets/vattenförening under många år så tiden har inte räckt till.

När du blev tillfrågad om att hjälpa till, vilken typ av frivilligt arbete skulle passa dig?

– Allt praktiskt jobb men inte pappersarbete. Det är dessutom jättebra att få lite småuppgifter utan att fylla kalendern från måndag till söndag.

Varför tror du att inte fler följer din intention och ställer upp med några timmar då och då. Ju fler vi är desto mindre arbete för var och en, eller?

– Visst är det så. Folk i allmänhet är nog rädda att bli påhoppade med ideellt arbete. Kanske också lite bekväma i dagens samhälle. Det är NÅGON som ska göra DET.

Har du några tips på hur vi ska fånga upp yngre förmågor till föreningen?

– Det räcker nog inte att tala om hur trevligt vi har det. Tiden räcker inte för en småbarnsfamilj att vara involverade i föreningsarbetet.

Många tror säkert att en hembygdsförening bara håller på med gammal historia från 1800-talet och bakåt i tiden. Hade du samma uppfattning?

– Nej, jag visste ju att det som händer i Åker står hembygdsföreningen för. Som valborg, midsommar, utställningar, cykelturer, kyrkogårdsvandringar etc. Så det var ingen nyhet för mig.

Text & foto: Pelle Johansson

Kulturhistorisk fördjupning

I augusti och september erbjuds lite extra upplevelser och information om vårt Bruks- och hembygdsmuseum. Under tre kvällar kommer vi då att titta lite närmare på vad som finns innanför dessa tjocka väggar, även en och annan skröna kommer säkert också att finnas med och naturligtvis ett besök i stallet.

Varje gång vi träffas håller vi på i knappt två timmar, då ska vi även ha hunnit med en fikapaus. Något som föreningen bjuder på. Första gången är tisdagen den 21 augusti och vi börjar klockan 18.30 på museet. Mer detaljer skickas till dig som anmäler att du vill delta. Vår förhoppning är att några av er som är med på denna fördjupning i vår historia även vill fortsätta som värd på museet. Som värd arbetar ni i par. Varje gång är museet öppet i tre timmar varför ett pass blir 3,5 – 4 timmar långt. Under perioden juni t.o.m. augusti har du fyra till sex pass.

Anmäl dig till någon av följande:

Pehr Bengtsson, 070 – 589 53 04 eller på e-post ps.bengtsson@telia.com

Sten Hellgren, 072 – 229 73 17 eller på e-post sten.hellgren@gmail.com

I Bruksnotiser I

FULLT ÖS I ÅKER

ÅRETS STÖRSTA MUSIKFEST I FOLKETS HUS

12 ARTISTER PÅ 2 SCENER

LÖRDAG 15 SEPTEMBER KL. 15-20

Entré: 100 kr inkl. kaffe

Förköp from 1/9 på Åkers Blommor och Multeum i Strängnäs

Det händer under hösten och vintern i Åker

6 september

Torsdagstramparna. Cykeltur 7. Start vid Folkets Hus kl. 17.30.

8 september

Kulturarvdagen. Temautställning på Bruksarkivet kl. 12-15. "Från Jagbacken till Riagården". Fri entré.

15 september

Fullt ös i Åker. 12 musiker/band underhåller kl. 15-20 på två våningsplan i Folkets Hus. Entré 100 kr.

7 oktober

Temautställning på Bruksarkivet kl. 12-15. "Från Jagbacken till Riagården". Fri entré.

10 november

Arkivens dag. Temautställning på Bruksarkivet kl. 12-15. "Från Jagbacken till Riagården". Fri entré.

5 december

Traditionsenlig glöggafton. Genomförs denna gång på Folkets Hus. Starttid kl. 19.00. Glögg, kaffe med dopp, lotterier, underhållning med smålucior och en än så länge hemlig gäst. Entré 50 kr.

8 december

Julmarknad i Folkets Hus. Planeringen tillsammans med flera föreningar pågår i syfte att ha en julmarknad i Åker. Mer info kommer senare under året. Håll utkik efter info på hemsidan och affischer.

OBS! Vi reserverar oss för eventuella ändringar.
För mer info, se: www.akershembygd.se

